

Pneumothorax

Pro atestační kurz
25.3.2025
Ladislav Lacina

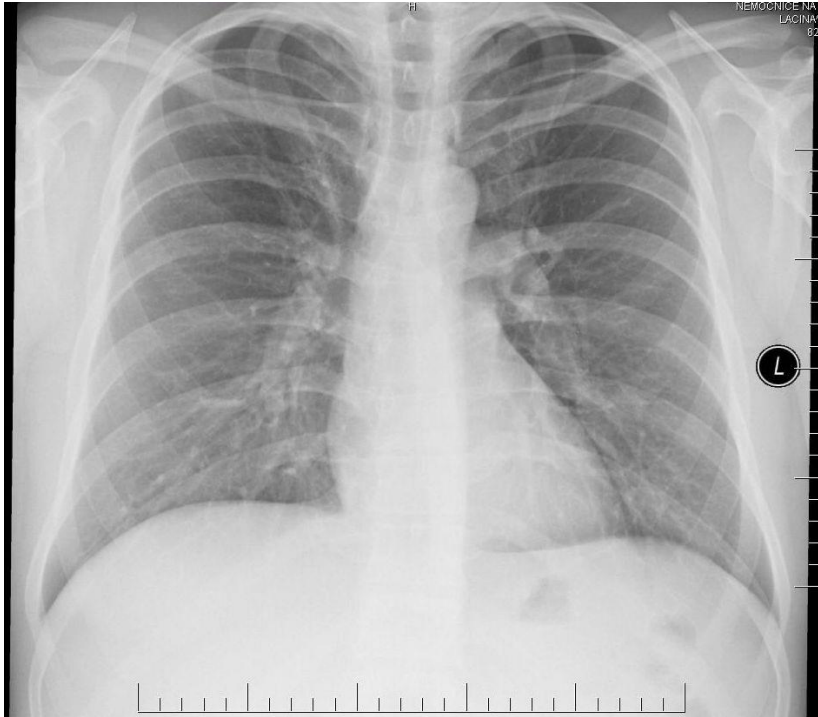

Plíce není k hrudní stěně přirostlá...

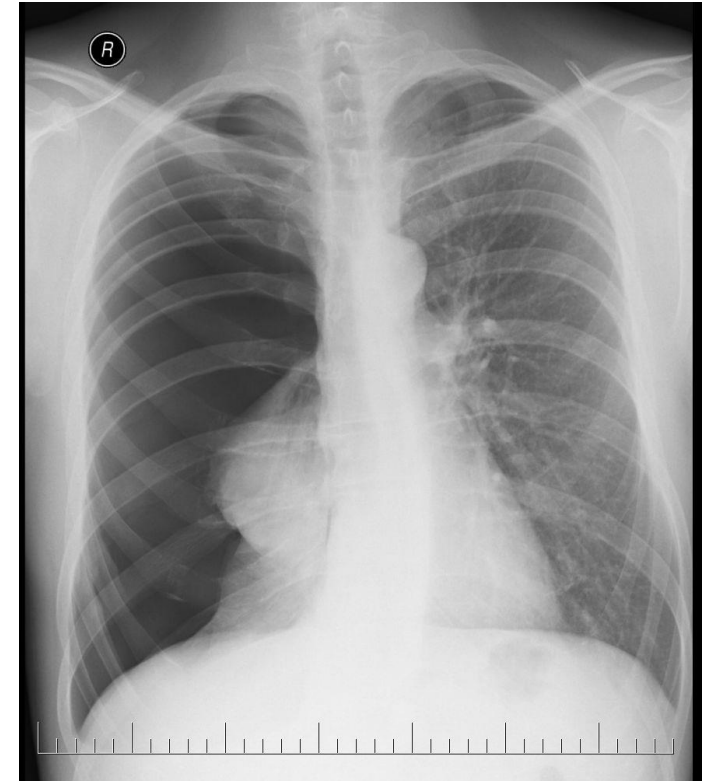
...a je pružná

Proč tedy normálně vyplňuje celou pleurální dutinu, a není jako na obrázku vpravo?

- Je to díky negativnímu podtlaku 4-5cm H₂O (v okamžiku FRC)

- Pneumothorax tedy je přítomnost vzduchu v pleurálním prostoru
- Vzniká v důsledku ztráty podtlaku

Kde se ten vzduch v pleurální dutině vezme?

1) Z vnějšího prostředí (vnější pneumothorax)

- penetrující poranění
- při operacích hrudníku
- *po vydrénování pleur. výpotku kolem neexpandibilní plíce*

2) Z bronchiálního stromu (vnitřní pneumothorax)

- z povrchových puchýřků („blebs“)
- z dutin uvnitř plíce (při emfyzému...)
- z defektu bronchu v okolí hilu
(bývá kombinováno s pneumomediastinem)

3) Z trávicí trubice

- velmi výjimečné

Kde se ten vzduch v pleurální dutině vezme?

Z bronchiálního stromu (vnitřní pneumothorax)

- z povrchových puchýřků („blebs“)
- z dutin uvnitř plíce (při emfyzému...)
- z defektu bronchu v okolí hilu

(bývá kombinováno s pneumomediastinem)

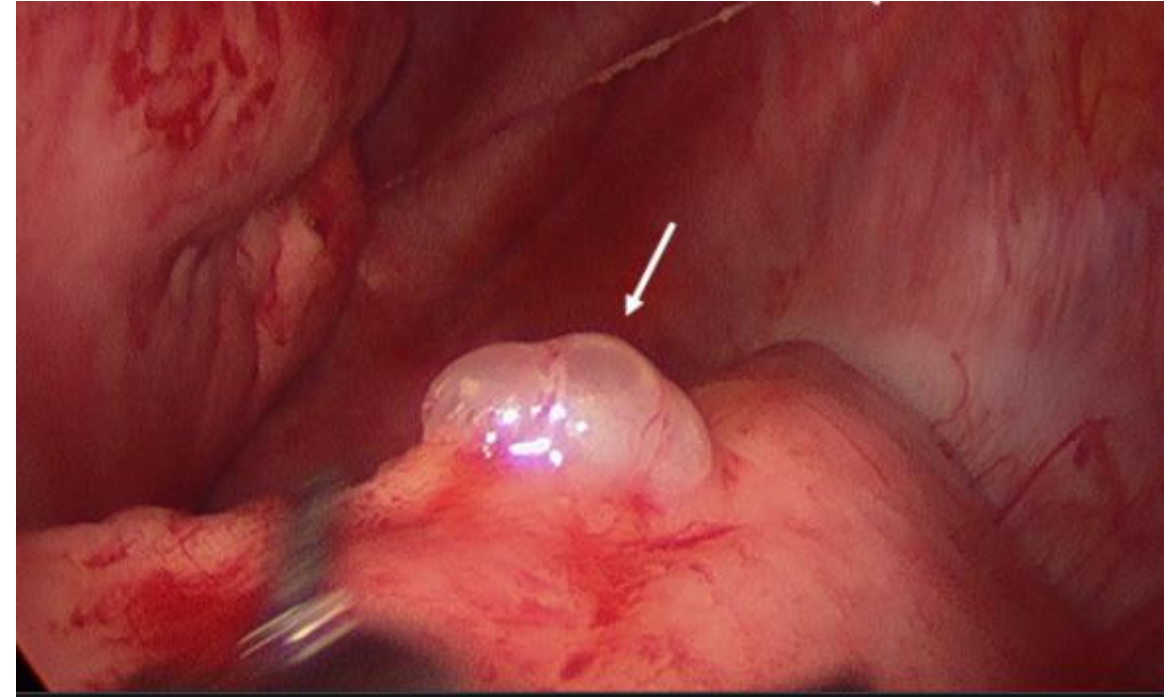
- 1) Traumatický původ (nepenetrující poranění hrudníku)
- 2) Iatrogenní i „iatrogenní“ (BRSK, kanylace žil, analgetické obstříky hrudní stěny, *akupunktura...*)
  - také v důsledku UPV (barotrauma)
- 3) Spontánní primární
  - Bez známého strukturálního onemocnění plíce
- 4) Spontánní sekundární
  - V důsledku emfyzému, bul...

Spontánní primární

- **Bez známého strukturálního onemocnění plic**

Většinou u mladých osob (20-40 let)

- typicky astenický muž
- „marfanoidní habitus“
- vyšší riziko u kuřáků
- někdy se necházejí subpleurální puchýřky
  - obvykle v apikálních oblastech plic
- jindy „emphysema like changes“

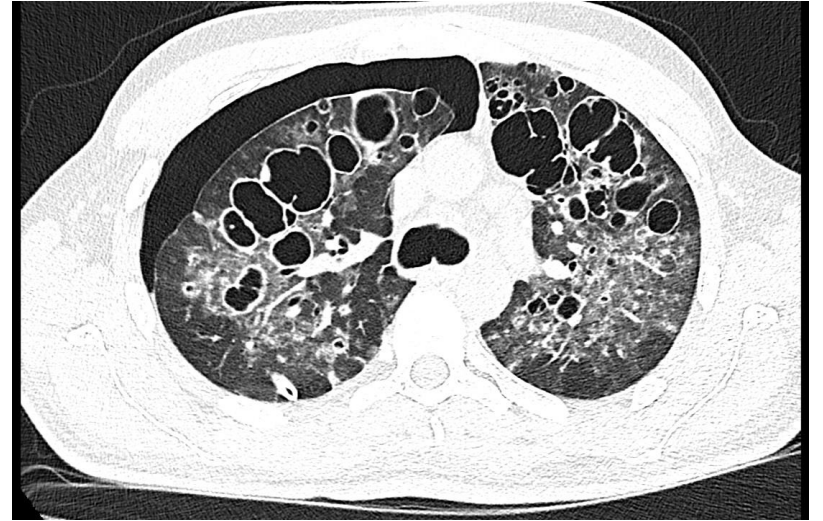
povrchový puchýřek („bleb“)

- Vzniká v klidu či při běžné činnosti.
- Vzhledem k dobré kolapsibilitě plic u mladých osob bývá často výrazně symptomatický

Spontánní sekundární

- V důsledku strukturálního onemocnění plíce
- Nejčastěji u pac. s CHOPN s emfyzémovou složkou
- U pokročilých plicních fibróz
- Cystická onemocnění plic
  - LAM (lymfangioleimyomatóza)
  - Cystická fibróza
  - Histiocytóza z Langerhansových buněk
- Různé raritní diagnózy
  - Syndrom Birt-Hogg-Dubé
(plicní cysty, kožní folikulomy, nádory ledvin)

Míra symptomatičnosti závisí i na rozsahu PNO i na stavu prim. diagnózy.

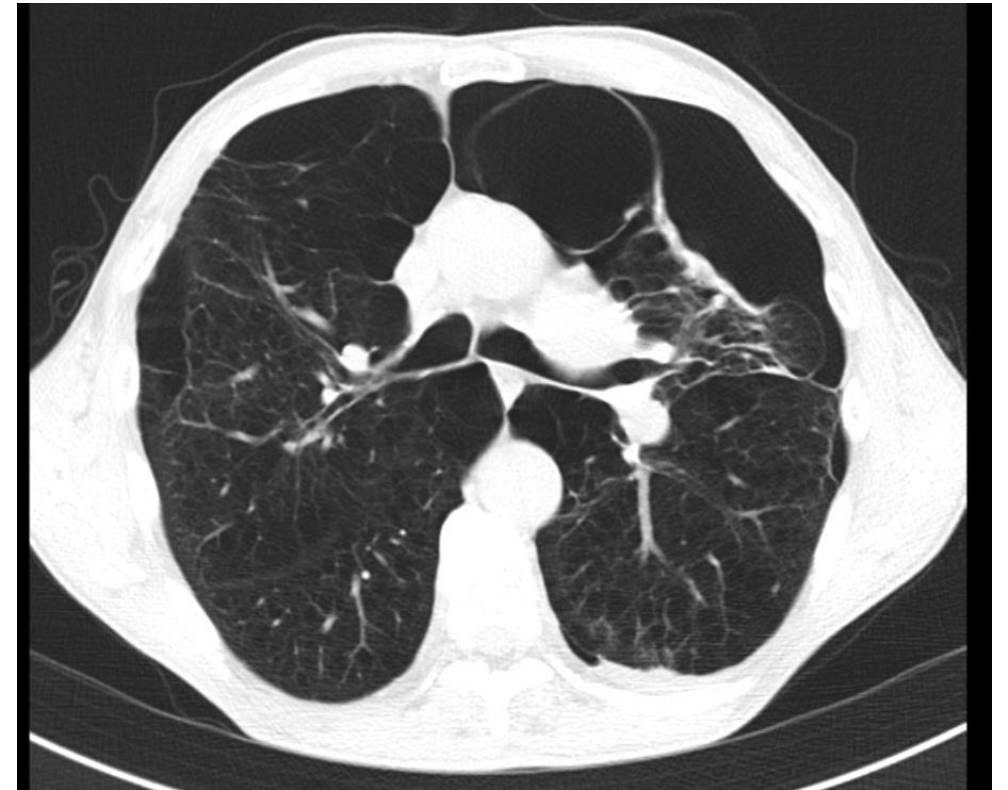
PNO a pneumocystis *jirovecii* u HIV+ pacienta

U pac. s fibrotizujícím IPP (patrně silikóza)

Spontánní sekundární

- **V důsledku strukturálního onemocnění plíce**
- Nejčastěji u pac. s CHOPN s emfyzémovou složkou
- U pokročilých plicních fibróz
- Cystická onemocnění plic
  - LAM (lymfangioleimyomatóza)
  - Cystická fibróza
  - Histiocytóza z Langerhansových buněk
- Různé vzácné případy
  - Syndrom Birt-Hogg-Dubé
(plicní cysty, kožní folikulomy, nádory ledvin)

bulózní emfyzém a také PNO vlevo

Míra symptomatičnosti závisí i na rozsahu PNO i na stavu prim. diagnózy.

Tenzní pneumothorax

- **Spíše u traumatických či spontánních primárních**
  - Může vzniknout ventilový mechanismus
    - Při nádechu vniká vzduch defektem do pleur. dutiny
    - Při výdechu se ale nedostává pryč
- **tudíž se vzduch stále hromadí**

Postupně se rozvine přetlak mediastina na druhou stranu

- útlak srdečních síní a plicních žil
  - klesá srdeční výdej
  - hrozí zástava oběhu

Život ohrožující stav !

- klinické projevy šokového stavu: hypotenze, tachykardie
- doprovázeno dušností a většinou bolestmi na hrudi
- **může se zhoršovat velmi rychle (i v řádu minut!)**

Diagnostika

Anamnéza

- anamnéza úrazu či lékařského zákroku
  - anamnéza jiného pneumothoraxu v minulosti (často recidivují)
  - známé plicní onemocnění, známý deficit alfa-1-antitrypsinu
-
- **Subjektivně**
    - v rozsahu zcela bezpříznakový po šokový stav
    - závisí na rozsahu, podtypu PNO a komorbiditách
    - nejčastěji:
      - náhle vzniklá dušnost + bolest na hrudi + dráždění ke kašli
      - méně výrazná vazba na námahu než u kardiálních příčin

Diagnostika

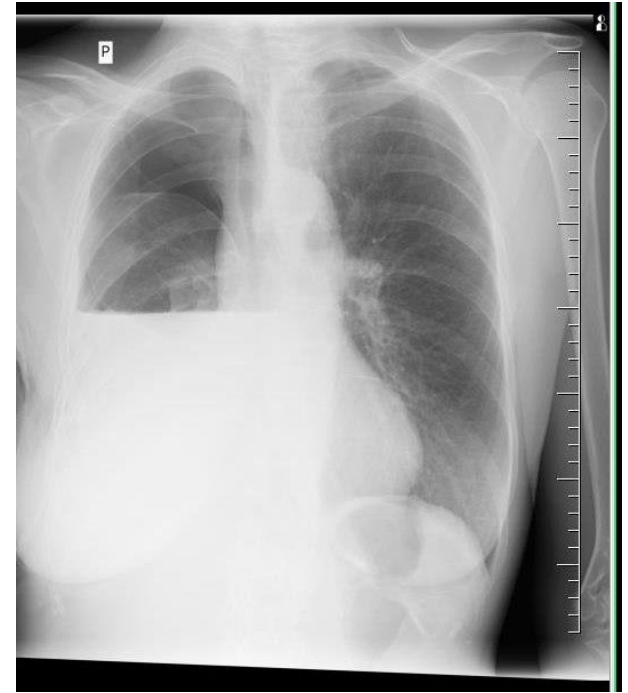
Fyzikální vyšetření

- **Pohled**
  - asymetrické dýchání, expanze postiženého hemithoraxu
- **Pohmat**
  - podkožní emfyzém, oslabený až vymizelý fremitus pectoralis
- **Poklep**
  - hypersonorní až bubínkový
- **Poslech**
  - oslabené, neslyšné dýchání, oslabená až vymizelá bronchofonie

Diagnostika

Skiagram hrudníku

- Lze využít zvýraznění při pneumofluidothoraxu

CT hrudníku

- Většinou není třeba
- Při pochybnostech ale suverénní dg. metoda
- Může pomoci k diff.dg. proti emfyzémovým bulám
- Někdy vhodné k určení místa k intervenci
- Provádět před operačním řešením pneumothoraxu

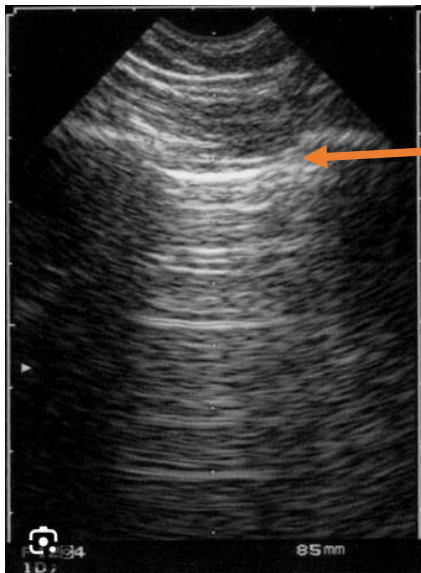

Jen bulózní emfyzém, nebo i PNO?

Diagnostika

SONO hrudníku

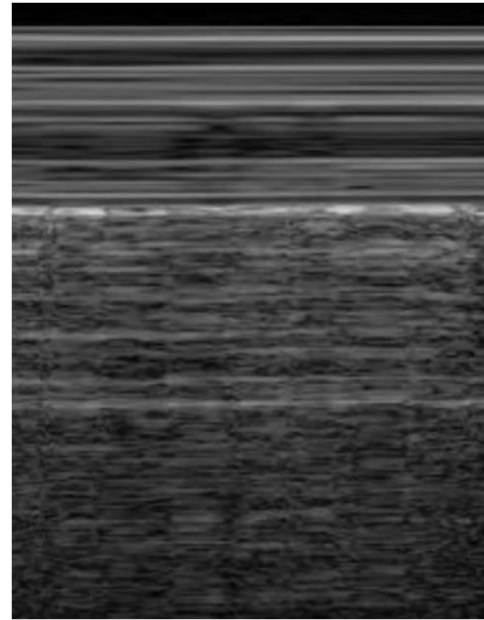
- hlavně v urgentní medicíně a přednemocniční péči
- užitečné k vyloučení periprocedurálního PNO (např. při zavádění CŽK)
- senzitivita i specificita přes 90%
  - méně intuitivní než RTG
  - velmi omezené možnosti hodnocení rozsahu PNO

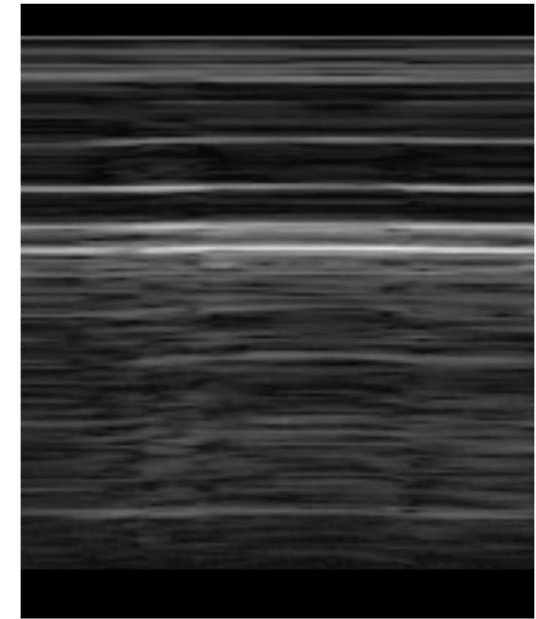
Je zde pleurální „sliding“?
Když ano, tak není PNO

M - mód

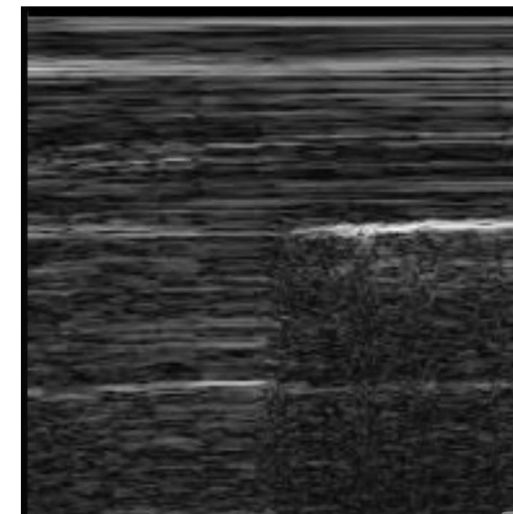

příznak pláže
- není PNO

příznak čárového kódu
- pravděpodobně PNO

lung point
- jistota PNO

Hodnocení rozsahu

Hodnotíme podle zadopředního RTG
(nikoliv podle CT)

Žádná klasifikace se neuchytila všeobecně

- odlišnosti mezi státy i mezi pracovišti v jedné zemi

Odvíjí se od toho, zda léčit drenáží či vyčkávat

„ **podle BTS:** malý: <2cm mezi okrajem plíce a hrudníkem
velký: >2cm

- **středoevropská klasifikace:**

plášťový: <25% obj. hemithoraxu

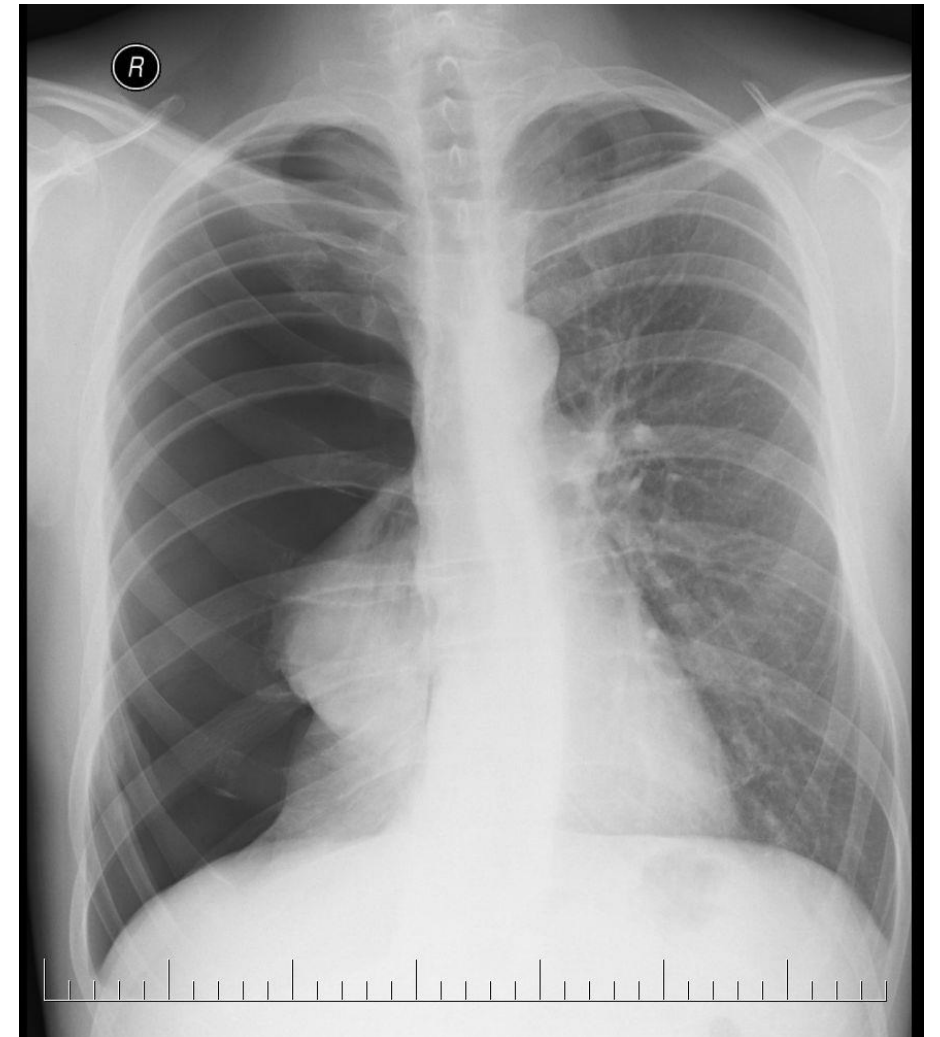
parciální: 25-60%

totální: >60%

- **na našem pracovišti (zpravidla, ne vždy):**

- do 2cm ve dvou plicních polích: malý -> konzervativní postup

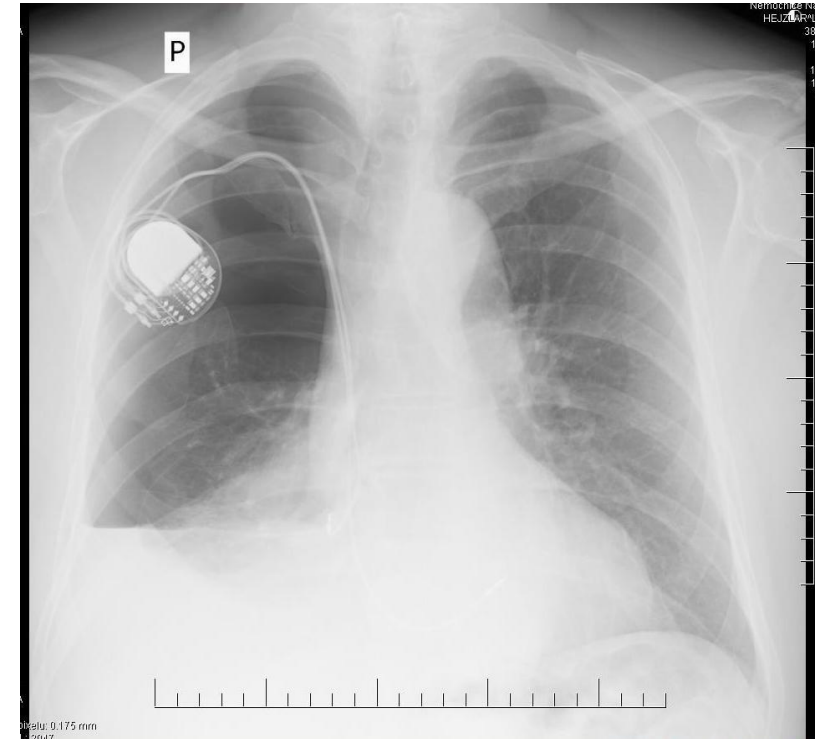
- větší rozsah: drenáž

Léčba pneumothoraxu

Léčebné možnosti:

- sledování, event. s inhalací vysokých průtoků kyslíku
(urychlení vstřebávání N₂ díky dusíkovému gradientu)
- punkční odsátí vzduchu
doporučováno v různých guidelines
(hlavně zahraničních)
reálně se v ČR provádí jen zřídka
- hrudní drenáž
- operace
(přístup thorakoskopií či thorakotomií)

Léčba pneumothoraxu

Léčebné možnosti:

- sledování, event. s inhalací vysokých průtoků kyslíku
(urychlení vstřebávání N₂ díky vzniklému dusíkovému gradientu)
- punkční odsátí vzduchu
doporučováno v různých guidelines
(hlavně zahraničních)
reálně se v ČR provádí jen zřídka
- hrudní drenáž
- operace
(přístup thorakoskopií či thorakotomií)

Rozhodujeme se podle:

- Rozsahu
- Charakteru (*vnější, tenzní, ...*)
- První epizoda x recidiva
- Současná přítomnost
fluidothoraxu/hemothoraxu
- PNO při UPV
- Kontraindikací

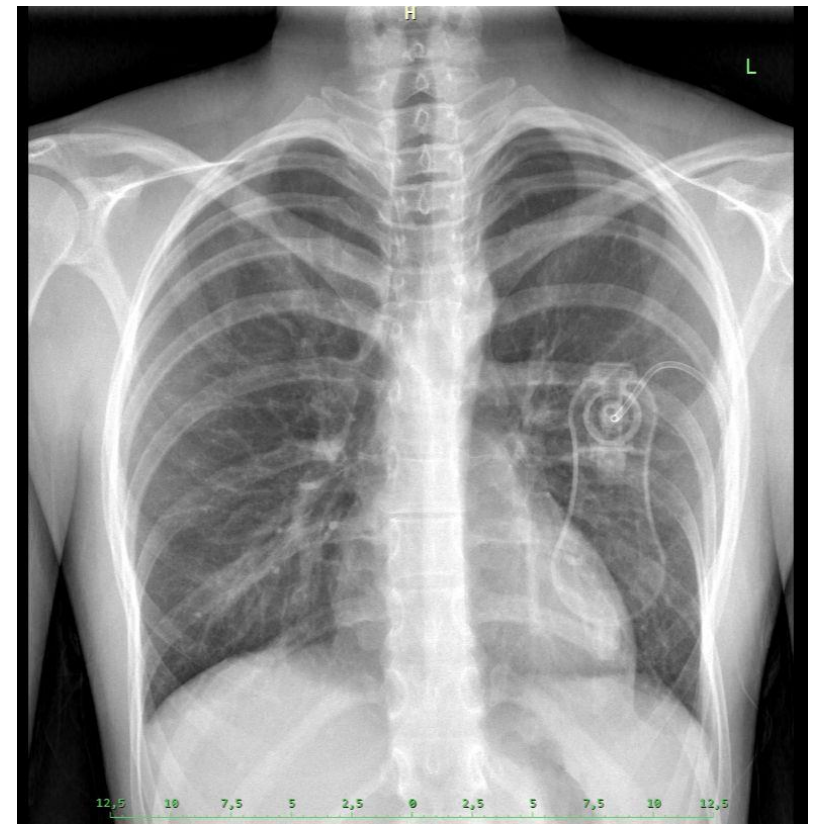
Hrudní drenáž:

Drén zaváděný z incize – užívají se od vel. 16F do 28F (nejčastěji 20F)

- 1) anestezie
- 2) naříznutí kůže
- 3) vytvoření drenážního kanálu tupou preparací
- 4) zavedení drénu
- 5) fixace drénu
- 6) napojení na ventilový systém
(založený na vodní hladině či ventilku)

The best for pneumothorax treatment (primary and secondary), malignant or chronic pleural effusions and uncomplicated empyema.

Drény zaváděné punkčně, bez incize (minidrény)

- velikost 8-12F

Pleural Vent (vel. 8F)

- má integrovaný ventilový mechanismus

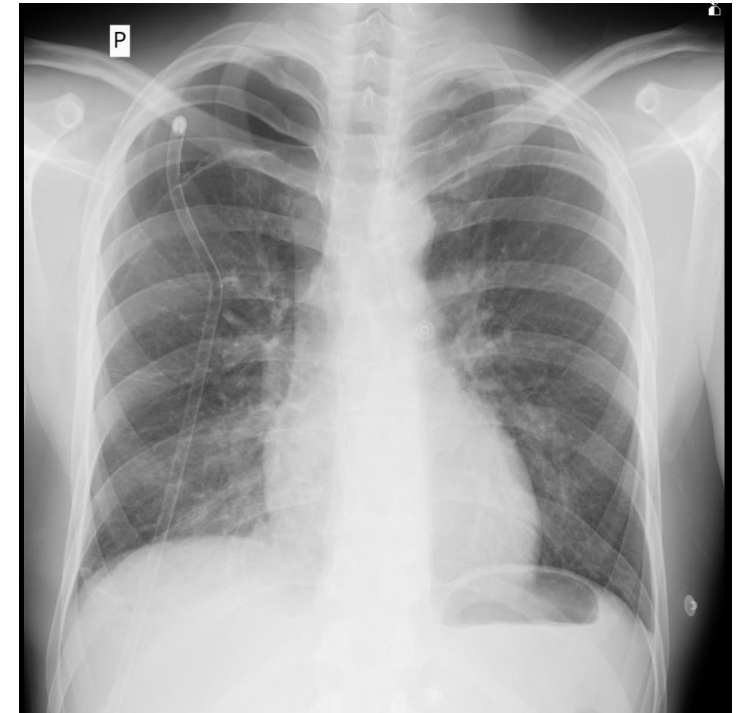
drény Drehtech Unico

- bez integrovaného ventilového mechanismu

Pacient je zadrénovaný...

A co dál?

- Pokud nepodezíráme malpozici drénu, tak RTG další den
- Výjimečně kontrolní CT
- V prvním kroku drén na spád
  - pomocí vodního zámku (Büllauva drenáž)
  - pomocí Heimlichovy chlopně (základní či modifikovaná)
- Vhodné vydat „rukavici na nafukování“
(dýchání proti odporu usnadňuje expanzi plíce)
- Drén zpočátku nezaštipovat ani krátkodobě
  - Hrozí vznik komplikací i u původně nekomplikovaného PNO
- Před dimisí asi ½ lékařů doporučuje zaštípnutí na 24h
  - neprovádět u známého úniku vzduchu
  - variantou může být nasazení redonu

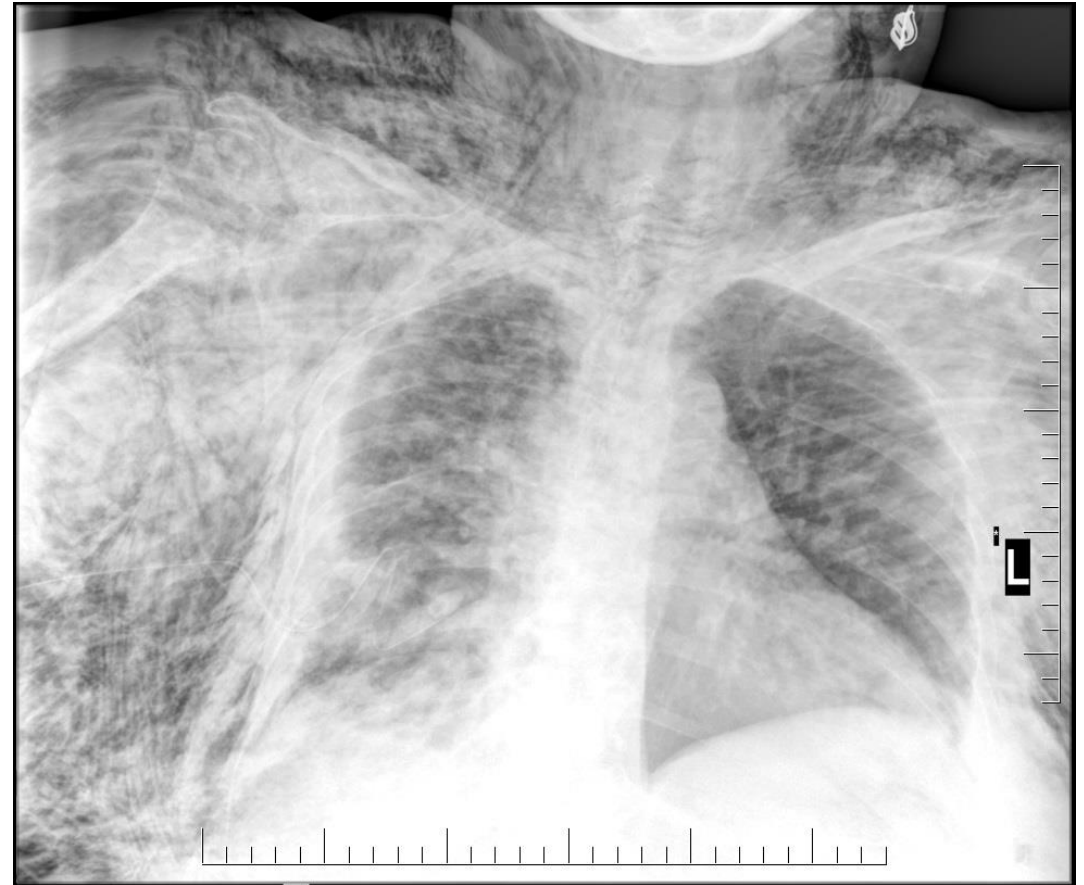
Komplikace drenáže

Podkožní emfyzém

- při poranění plíce
  - Při neuváženém zaštipnutí drénu
  - při zalomení či ucpání drénu uvnitř pacienta
-
- Při nafukování pacienta se často drén definitivně dislokuje

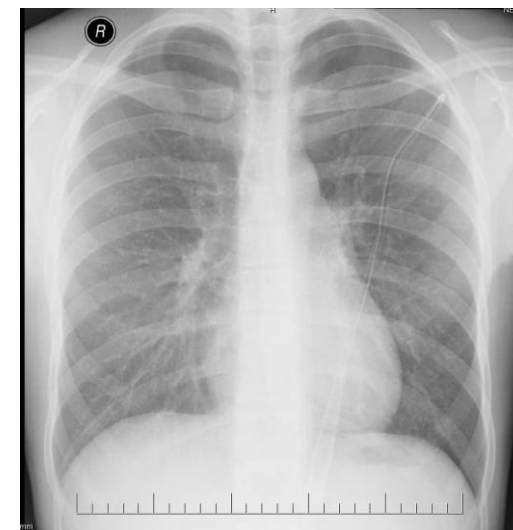
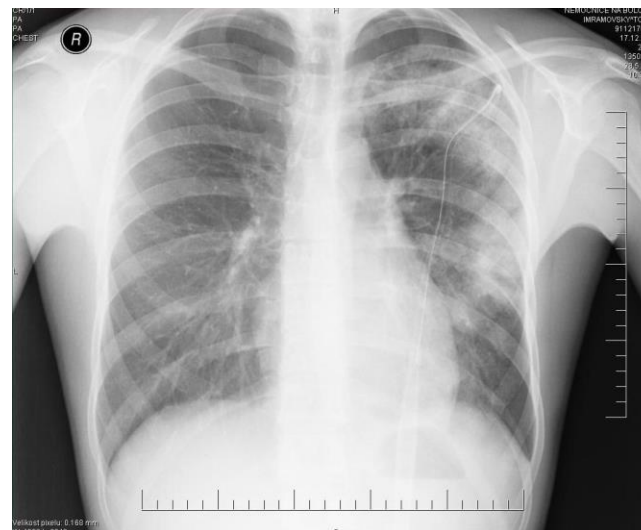
Co dělat?

- aktivní sání
- ev. redrenáž
- ev. dvojdrenáž

Komplikace drenáže

Reexpanzní edém

Vzácné, ale nebezpečné, mortalita až 20%

- intersticiální edém vzniklý „skokovým“ rozvinutím plic
- podílí se poškození kyslíkovými radikály při snížené permeabilitě cév
- projevy: resp. insuficience, bolest, dušnost, tachypnoe, tachykardie
- pravděpodobnější u déletrvajících totálního PNO u mladých lidí
- **prevence**: iniciálně nepoužívat aktivní sání
klid na lůžku 2h po drenáži
- **léčba**: kyslík, analgetika

Komplikace drenáže

Přetrvávající únik vzduchu

- při přetrvávajícím částečném PNO či bez

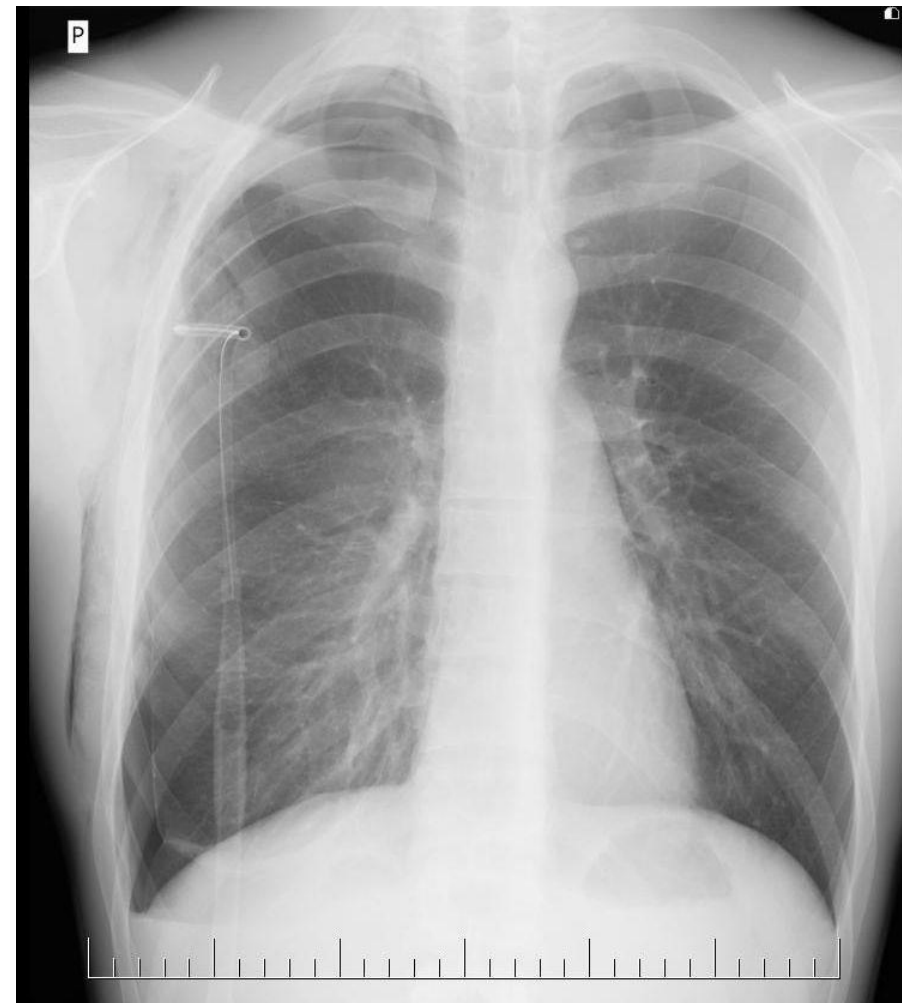
Dva možné přístupy:

- „po dobrém“:

- pokud se PNO nezvětšuje a pokud není podkožní emfyzém, tak pokračovat ve spádové drenáži.
- dát prostor 7-10 dnů, při perzistenci chirurgie
- akt. sání nenasazujeme z obav o udržování bronchopleurální píštěle

- „po zlém“:

- aktivní sání (10-30 cm H₂O)
- doufáme v přisátí plíce na hrudní stěnu a tímto v zazáplatování defektu
- dát prostor 7-10 dnů, při perzistenci chirurgie

Přístupy „po dobrém“ a „po zlém“ lze prostřídávat.

Komplikace drenáže

Neexpandibilní plíce

(„trapped lung“, „zazděná plíce“)

Nejčastější jako komplikace po drenáži dlouhotrvajícího fluidothoraxu:

- obzvláště u maligních výpotků
- podkladem je ztlustělá viscerální pleura, která se změní v neexpandibilní vak

Prevence:

- vzít do úvahy při managementu nádorových pleurálních výpotků

Řešení:

- někdy pomůže aktivní sání (i podtlaky nad 30cm H₂O) plus nafukování rukavice
- zvážit chirurgickou dekortikaci
- *někdy je nutné rezignovat a smířit se s chronickou drenáží*

Recidivy pneumothoraxu

- Primární spontánní pneumothorax:
1. recidiva 50% případů
  2. recidiva 60%
  3. recidiva 80%

Pozn: pravděpodobnost recidivy v čase klesá, nejčastěji je do 6M

Již první recidiva je indikace k hrudní drenáži

- mělo by předcházet CT hrudníku
- dle některých doporučení kontrola alfa-1-antitrypsinu

Pokud není zjevná patologie na CT, tak chirurg většinou provede resekci apexu plíce a mechanickou abrazi pleury.

- někdy se doplňuje aplikací talkového pudru
- většinou technikou VATS

Recidivy pneumothoraxu

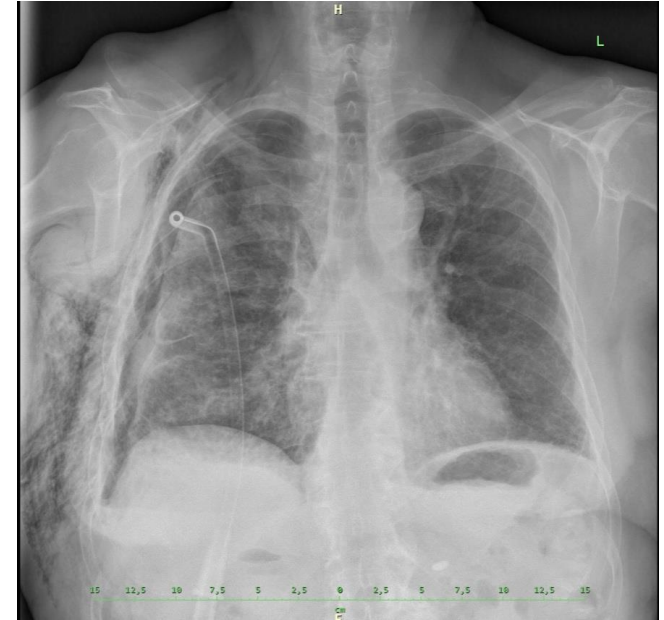
Není-li pac. únosný k operaci, pak lze provést

1) chemickou pleurodézou (v této indikaci preferujeme 40% glukózu nad talkem)

- modifikovaný postup bez zaštipování drénu na 4h
(místo zaštipnutí vyvěšení drénu do výšky)

2) pleurodézou autologní krví (odběr 3x 50ml krve a její vstříknutí do drénu)

- nutno provádět rychle, aby se krev nestačila srazit
- lze provádět opakovaně

Zvláštnosti
PNO
u slonů?

Děkuji za pozornost !

Zvláštnosti
PNO
u slonů?